

Na horách bude teplo jako v nížině

Příčinou sucha je podle odborníků oteplování a **klimatická změna**. Češi se na ni musí připravit

Robert Oppelt
reportér MF DNES

K nebi obrací oči stále více lidí v Česku. Že se něco v přírodě mění, připomněl žlutý prach, který zasypal Česko. Poprašek pylu, který obarvil republiku nažluto, byl posledním projevem vitality usychajících borovic.

„Kvetou, protože se snaží rozmnožit. Trpí suchem, tedy nedostatkem srážek a vody v půdě,“ vysvětluje mluvčí Lesů ČR Eva Jouklová.

Dalším volajícím o pomoc je smrk, ten suchem trpí nejvíc, protože kořeny v půdě jen mělce, strom pak snadněji usychá a následně podléhá kůrovci. „Suché stromy nevytvářejí pryskyřici, která kůrovce doslo-

va zalije a utopí ho,“ vysvětluje mechanismus obrany stromů Jouklová.

Nejhůře jsou kůrovcovou kalamitou v současnosti postiženy oblasti Nízkého Jeseníku, ale smrky schnou a podléhají kůrovci i na Vysočině nebo v podhůří Šumavy.

Podle Jouklové je na vině právě špatná kondice českých lesů. „Většina dnešních porostů smrků, borovic nebo dubů starších než 40 let byla založena umělou výsadbou v mnohem příznivějších klimatických podmínkách, než jsou ty současné,“ vysvětluje. O svoji existenci ale už začínají bojovat i listnaté stromy, konkrétně jasan, kterého ničí mor listnáčů.

Ovoce i na horách

Příčinou několika posledních suchých let je podle Miroslava Trnky z Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd ČR změna klimatu,

která se jeví jako nevyhnutelná. „I při radikálním snížení emisí skleníkových plynů naší společností povede k nárůstu teploty nejméně o další stupeň,“ vysvětluje Trnka. To

by v součtu znamenalo, že se „virtuálně“ posunou vegetační stupně o 300 metrů. Tedy dnešní partie Vysočiny či podhůří hor se dostanou na úroveň pahorkatin a současné pahorkatiny budou odpovídat v současnosti nejteplejším lokalitám nížin. „K tomu reálně dochází a skutečně pozorujeme změnu ve složení polních plodin a jejich posun do vyšších poloh,“ vysvětluje Trnka.

Vědci podle něj umějí pouze odhadnout, jaký bude charakter klimatu, ne jaké bude počasí v jednotlivých letech. „Bohužel všechny klimatické modely, i ty, které ukazují nárůst srážek, očekávají zhoršení vodní bilance,“ dodává Trnka.

Současně se podle něj mění a ještě bude měnit rozložení srážek mezi jednotlivé měsíce, takže i když epizoda sucha 2018 skončí, přijdou další sucha, která budou s velkou pravděpodobností delší a intenzivnější než ta současná.

Nedostatek vody bude mít také dopad na stále větší části území. Kompenzovat sucho technickými opatřeními v podobě závlah, novými postupy v obdělávání půdy či novými odrůdami a plodinami může podle Trnky pomoci jen částečně. Na druhé straně bude vegetační sezona začínat dříve a končit později,

Jak ubývá vody pod zemí

- mimořádně nadnormální
- silně nadnormální
- mírně nadnormální
- normální
- mírně podnormální
- silně podnormální
- mimořádně podnormální

Hydrologové sledují hladinu podzemní vody v tzv. mělkých vrtech (sahají od 4 do 30 metrů pod povrch). V 62 procentech naměřili aktuálně stav na úrovni silného až mimořádného sucha. Ze srovnání s květnem čtyř předcházejících suchých let je na tom Česko letos nejhůře.

Začátek května 2015

Začátek května 2018

Zdroj: ČHMÚ

Zemědělec je zemědělský podnikatel a je tlačěn, aby tvořil ekonomický zisk. Příroda je druhořadá. To vidíme na polích, kde se pořád opakují stejné plodiny.

Jan Vopravil, pedolog

jen v některých lokalitách bude přerušena dlouhým obdobím kdy nebude dostatek vody pro růst rostlin.

Chybí zákon

Extrémně suchý rok 2015 ukázal na nedostatky v legislativě. V problematice sucha a nedostatku vody teď společně ministerstva životního prostředí a zemědělství dokončují takzvanou suchou hlavu vodního zákona, který bude definovat sucho, rozlišit pojem stav sucha a nedostatek vody a upřesnit, co v takové době dělat.

„Suchou legislativu“ ministerstvo zemědělství plánuje předložit vládě letos v listopadu. Sucho se bude posuzovat podle zásob vody v konkrétním území.

➤ Pokračování na str. 3

5

Tolikrát rok už trápí Česko sucho, trvá od roku 2014.

Nebezpečné plodiny

Půda na polích udrží sotva desetinu vody, co dřív

Eva Zahradnická
reportérka MF DNES

Tři čtvrtiny ze čtyř milionů hektarů zemědělské půdy v Česku nepustí téměř žádnou vodu. A ta pak nemá šanci zásobovat třeba domácí studny. Pěstují se hlavně ekonomicky výhodné plodiny, které degradují půdu. Zemědělcům, kteří na polích střídají plodiny, pak sucho rostliny nezničí, říká pedolog z Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy Jan Vopravil.

V jakém stavu je zemědělská půda?

V dost špatném, je degradovaná zejména vodní erozí, utužením a nedostatkem organické hmoty. Půda,

když je hluboká a kvalitní, dokáže zadržet až 3,5 tisíce kubiků vody na hektar, a pokud je poškozena erozí - je odplována a zůstává jen spodní horizont - zadrží sotva desetinu. To je problém hlavně jižní Moravy, kde eroze byla tak velká, že většina kvalitních půd je odplována do vodních toků a nádrží. Když pak přijde i malá perioda sucha, půdy nepodrží. Nejdřív je třeba řešit stav půdy, než stavět velké nádrže.

Jak velká část půdy je v Česku poškozena?

Máme 60 procent ohrožených půd vodní erozí a asi 500 tisíc hektarů již výrazně poškozených. V poslední době se zjistilo, že většinu zemědělských půd máme utuženou, stlačenou. Tím pádem se chová jako nepropustná plocha a voda se nedo-

Jař, ozim, úhor Střídání plodin fungovalo, říká Jan Vopravil. Foto: VÚMOP

stává do podzemních kolektorů (sběračů), kde dotuje studny. Voda pak povrchově odtéká tak, že způsobí třeba vodní erozi. Máme data z několikaletého testování a většina půdy je dnes utužená. Už jsou to tři čtvrtiny, a to je velký problém.

Kolik půdy sebrala zástavba?

Od první republiky nám ubyl skoro jeden milion hektarů zemědělské půdy, které by dokázaly v krajíně zadržet přes dvě miliardy kubiků vody, kdyby tu byly. Pro ilustraci: spotřeba vody v Česku v roce 2013 byla 1,7 miliardy kubiků vody. Člověk zastavuje ty nejkvalitnější půdy, které mají nejvyšší ekonomickou hodnotu, ale zároveň dokážou udržet nejvíc vody. Počítali jsme také, kolik vody by zadržela půda, kterou ještě máme, a je to přes osm miliard kubiků vody ročně.

Zemědělci s půdou neohospodáří uváženě?

Máme vysoký podíl propachtované půdy oproti jiným zemím, je to přes 80 procent. Zemědělec je správně nazván zemědělský podni-

katel a je v první řadě tlačěn, aby tvořil ekonomický zisk, a příroda je druhořadá. To vidíme na polích, kde se pořád opakují stejné plodiny. Kvůli bioplynovým stanicím se pěstují erozně nebezpečné plodiny i na místech, kde dřív nebyly. To přispívá k další degradaci půdy a snížení její odolnosti vůči dopadům sucha.

Jaké plodiny by byly na polích vhodné?

Kdyby u nás bylo vyšší procento chovu hospodářských zvířat, musela by se zvířata něčím krmit, dost často třeba vojtěškou, která v krajíně dřív byla. Tím by byla v půdě i ta organická hmota.

Myslíte, že lidé dnes rozumějí půdě?

Skoro vůbec. Myslím si, že souhra s půdou se vzdaluje. Tím, že máme obrovské farmy, ani zemědělec nemůže znát všechnu půdu jako dřív, kdy sedlák přesně věděl, co si v jakém počasí může kde dovolit. Přímý vztah k půdě dnes není.

Jak bychom se tedy měli o půdu starat, aby znovu nasákla vodou?

V první řadě dodávat organickou hmotu, tedy statkovou hnojiva. Máme doloženo, že zemědělci, kteří střídali plodiny a dodávali organickou hmotu i v oblastech, jako je jižní Morava, a pak přišla perioda sucha, vydrželi. Výnos byl sice nižší, ale rostlina přežila. Dnes je ale všechno ovlivněno dotační politikou.

Co může v péči o půdu udělat stát?

Jsou to primárně pozemkové úpravy, které řeší obnovu krajiny včetně retence vody. Ale ovlivňuje také cílenou dotační politiku či legislativní rámce ochrany půdy a krajiny - třeba zákon o ochraně zemědělského půdního fondu.

MERCEDES G

NOVÁ GENERACE DRSNÉHO OFFROADU
Už zítra v časopise Auto DNES